

EVOLUCIJA PSIHOLOŠKOG SISTEMA

AUSTRALOPITEK

Australopitek se odvojio od čovekolikog majmuna pre oko 3,5 miliona godina.

Na kognitivnom nivou Australopitek:

- Inteligentno reaguje (rešava složene probleme iz praktičnog života)
- Pamti rešenja složenih problema (njegove reakcije u sebi sadrže prošla iskustva)
- Informacije o rešenjima složenih problema prenosi drugim jedinkama (drugim psihološkim sistemima)

Na emocionalnom nivou Australopitek:

- Ima emocije
- Pamti svoje emocije i emocije drugih psiholoških sistema
- Informacije o emocijama prenosi drugim psihološkim sistemima

TOK I KRAJ EVOLUCIJE ČOVEKA

Bilo je potrebno da prođe 3,5 miliona godina da bi iz Australopiteka evoluirao čovek. Za to vreme njegova lobanja i telo su dosegli danjašnju veličinu, a granica rasta jedinke se pomerila na početak treće decenije života.

Pre oko 300 000 godina prestali su da rastu mozak i lobanja, što znači da se završila i evolucija psihološkog sistema.

ČOVEK

Na kognitivnom nivou:

- Rešava apstraktne probleme

- Pamti rešenja apstraktnih problema
- Informacije o rešenjima apstraktnih problema prenosi na druge psihološke sisteme

Na emocionalnom nivou:

- Doživljava složene emocije
- Pamti svoje složene emocije
- Informacije o složenim emocijama prenosi drugim psihološkim sistemima
- Pamti složene emocije drugih psiholoških sistema

Na ukupnom psihološkom nivou:

- Delimično vlada svojim složenim reakcijama
- Ima potencijal da znatno ovlada svojim složenim reakcijama

MOĆ I NEMOĆ PSIHOLOŠKOG SISTEMA

Zreo i zdrav psihološki sistem čoveka u stanju je da:

- Opaža svoju strukturu
- Opaža strukture drugih sistema

- Izmeri (dijagnostikuje) svoju strukturu
- Izmeri strukture drugih sistema

- Ovlada svojom strukturom (izmeni je)
- Ovlada drugim sistemima

Zašto je ovako moćan psihološki sistem istovremeno i nejasan i nepotpuno kontrolisan?

Zašto je baš ovakav psihološki sistem konačna reč evolucije?

BAZIČNO ISKUSTVO

Četvorogodišnje dete ima istu visinu koju ima odrasli polno i psihološki zreo Australopitek. Pogledajte sliku na:

<http://webkindergarten.net/topics%20kindergarten/prehistory/australo.htm>

U jednom životnom iskustvu četvorogodišnjeg deteta se naglo (nepripremljeno dotadašnjim iskustvom) javlja atavizam iz perioda polne zrelosti Australopiteka.

To iskustvo smo nazvali *bazično iskustvo*¹.

U bazičnom iskustvu, a pod uticajem pomenutog psiho-seksualnog atavizma, dete reguje na roditeljski par namerom, koja je seksualna po svojoj prirodi.

UTICAJ BAZIČNOG ISKUSTVA

Svako iskustvo čoveka (*sa svojom strukturom i svojim sadržajima*) se bez ostatka sadrži u svim narednim iskustvima². To znači da svako iskustvo trajno ostaje u strukturi psihološkog sistema.

¹ Pogledati: <http://www.psychosstructurology.rs>.

² Psihološki sistem značajnim delom čine:

1. Okolnosti i reakcije ranijih iskustava (Za dete su roditelji okolnost, za roditelje je dete okolnost)
2. Okolnosti i reakcije aktuelnog iskustva
3. Konekcije (veze) svih okolnosti i svih reakcija ranijih i aktuelnog iskustva
4. Konekcije sa drugim sistemima

Da su **reakcije** ranijih iskustava deo psihološkog sistema vidi se po tome što:

- Dete (čovek) tokom čitavog života ponavlja svoje reakcije na roditelje iz ranijih iskustava (posebno svoje reakcije na roditelje iz bazičnog iskustva)
- Roditelj na dete reaguje svojim reakcijama iz svojih ranih iskustava sa detetom

Da su **okolnosti** ranijih iskustava deo psihološkog sistema vidi se po tome što:

- Čovek *reaguje okolnostima* svojih ranijih iskustava (delom se služi i reakcijama kojima je ranije reagovao njegov roditelj)

Bazično iskustvo ima najveći uticaj na proces struktuiranja psihološkog sistema, zato što to iskustvo u sebi sadrži najveću koncentraciju atavizama u psihološkom sistemu³.

Zbog specifičnosti strukture psihološkog sistema, čovek tokom svog života uvek delom reaguje kao da se nalazi:

- I u bazičnom iskustvu
- I u nekom od svojih ranijih iskustava

Način na koji je psihološki sistem struktuiran čini čovekove ove reakcije nejasnim.

Čovek svoje nejasne reakcije doživljava kao iracionalne.

OPSTANAK

Čovek je opstao zato što ima dvostruku zaštitu:

- Eksternu (zaštitu porodice)⁴
- Internu (samozaštitu psihološkog sistema)

EKSTERNA ZAŠTITA PSIHOLOŠKOG SISTEMA

Način na koji je psihološki sistem struktuiran čini da roditelji i njihova odrasla deca reaguju jedni na druge istim onim reakcijama kojima su reagovali u ranim fazama svog zajedničkog života⁵, tako što:

- Roditelj štiti dete (i od njega traži zaštitu)
- Dete traži zaštitu od roditelja (i štiti roditelja)

Ovo je način na koji čovek dobija zaštitu od drugih psiholoških sistema.

- Roditelj na svoje odraslo dete delom reaguje kao da je malo (*reaguje na okolnosti* ranijih iskustava)

³ Ovo je predmet studije „Atavizmi psihološkog sistema: mehanizmi delovanja“.

⁴ Porodica je za čoveka *psihoskulturalno najrelevantniji eksterni psihološki sistem*.

⁵ Čovek ne razume da su te iracionalne reakcije u svojoj psihološkoj osnovi infantilne.

PREDUSLOV INTERNE ZAŠTITE PSIHOLOŠKOG SISTEMA

Svaka čovekova **reakcija** nakon bazičnog ima više delova (komponenti):

- Deo koji čine potpuno nove reakcije
- Deo koji čine reakcija kojima je čovek ranije reagovao
- Deo koji čine ranije reakcije eksternih psiholoških sistema (roditelja)
- Deo koji čine potpuno nove reakcije eksternih psiholoških sistema (roditelja)

Zbog ovako složene strukture reakcija:

- Čovek reaguje na roditelje delom uvek i svojim dečijim reakcijama (kod normalnog psihološkog sistema to su reakcije koje proizilaze iz ljubavi i divljenja)
- Čovek ne doživljava realno sebe (svoj psihološki sistem) i svoje roditelje (idealizuje i sebe i njih)
- Čovek na druge psihološke sisteme (ne samo na roditelje) uvek delom reaguje i svojim dečijim reakcijama
- Čovek ne doživljava realno druge psihološke sisteme (druge pojedince i društvene grupe)

Ovako složena psihološka struktura sa ovako složenim reakcijama je u osnovi mehanizma interne zaštite psihološkog sistema (čoveka).

INTERNA ZAŠTITA PSIHOLOŠKOG SISTEMA

Kvalitet psihološkog sistema čine čovekove etičke i moralne reakcije.

Nekvalitet psihološkog sistema (neetičke i nemoralne reakcije čoveka) dovode do oštećenja i oboljevanja sistema⁶.

Znači: nekvalitetan psihološki sistema taj sistem *autoimuno oboljeva*.

Kvalitet psihološkog sistema je jedan od preduslova zdravlja sistema⁷.

⁶ Ostali faktori koji oštećuju psihološki sistem su predmet studije „Patologija strukture psihološkog sistema“.

Psihološki sistem od nekvaliteta (od obolevanja) delom štiti čovekov (iracionalan) doživljaj roditelja.

Čovek do kraja svog života doživljava roditelje i druge članove svoje porodice kao kvalitetne (moralne).

Doživljeni kvalitet roditelja postaje kvalitetni deo čovekovog psihološkog sistema.

Kvalitetan sistem je zdrav i snažan.

Zdrav i snažan psihološki sistem je preduslov opstanka čoveka.

OPSTANAK

Baš ovakav psihološki sistem, moćan, a ranjiv, je konačni odgovor evolucije, zato što njegova moćna dvostruka zaštita:

- Omogućava opstanak jedinke i vrste
- Predstavlja osnov napretka društva

Copyright©Ljiljana Dešević 2013

⁷ Poremećaji i bolesti sistema predmet su studije „Patologija strukture psihološkog sistema“.